

ביצילום: ילדים בחאלב, סוריה, נובמבר 2016

צילום: דוטרס

עכשיו זה מדעי: במחקר שבו השתתפו כ־80 בני נוער ערבים ויהודים, נמצא שהמוח "משתיק" את תגובת האמפטייה האוטומטית, כאשר האדם הסובל הוא בן העם האחר. **G בעקבות האמפטייה שפוחתת והולכת בחברה הישראלית, מי בכל זאת מנסים ללמד אותה בסימולציות ובסדנאות מיוחדות, ולמה האמפטייה דווקא טובה לעסקים? דוח מיוחד < רגן נצר**

למה?

התמונה הזו לא באמת מזיזה לכם

עד כמה הטרגדיה של מלחמת האזרחים בסוריה גורמת לכם לחוש אמפטייה כלפי האנשים שעומדים במרכז? האם האמפטייה מרימה ראש רק למראה תמונות קשות כמו זו של עומר אן דאקניש בן החמש, שחולץ מהריסות ביתו המופגז בחאלב והוא יושב המום, מאובק ומדמם באמבולנס? או שמא עשתה זאת התמונה שזעזעה את העולם אשתקד, של איילן כורדי בן השלוש שטבע למוות וגופתו נסחפה לחוף, לאחר שמשפחתו נמלטה מסוריה וסירתם התהפכה בדרך ליוון?

הרשתות החברתיות אמנם סערו בעקבות התמונות שוברות הלב הללו, אבל התגובות לרגע האלה לא מבלבלות את המומחים. מחקרים שנעשו ברחבי העולם מצביעים כבר שנים על ירידה משמעותית באמפטיה האנושית, עקבית כבר למעלה משלושה עשורים. מן הבחינה הזאת, בחירתו של דונלד טראמפ לנשיאת ארצות הברית, עם אפס אמפטייה לזרים, לחלשים, למהגרים וגם לנשים, יכולה להיחשב כאבן דרך במגמה הזאת.

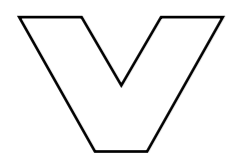
"טראמפ רכב על חוסר האמפטייה שלו בדרך להצלחה ואפילו מינף אותה", אומרת ד"ר רחל פסטרניק, דיקנית בית הספר למדעי ההתנהגות במכללה למינהל וסוציולוגיה מומחית לחינוך ולחברה הישראלית. "את האמפטייה שפחתה בכל העולם, ניתן לראות היטב ביחס למהגרים. התמונות הווועתיות של אותם ילדים ותינוקות לא עושות דבר למי שרואה אותן חוץ מלומר - 'תגרשו אותם'."

מה קורה בחברה הישראלית? רק השבוע פורסם כי ישראל בבשה את המקום הראשון והלא מחמיא בכמות הטוקבקים הפוגעניים ברשת.

"לאורך שנות קיומה של המדינה, הסולידריות יורדת ועמה גם האמפטייה. אני רואה לכך שתי סיבות מרכזיות ואת הראשונה אני אומרת עם כעס מסוים: החברה הישראלית ססועה ובשנים האחרונות, בשיח הפוליטי של ההנהגה בארץ, יש מי שמלבים את הניכור והשנאה בין הקבוצות וזה כמובן קורה היום הרבה יותר מאשר בעבר. בין אם מדברים על הערבים שנוהרים לאוטובוסים ובין אם זה היחס לשמאלנים, שהפכו להיות אחת הקבוצות השנואות בארץ לצד ערבים וחרדים."

"שלוש הקבוצות הללו זוכות למטחי שנאה מכל הקבוצות החברתיות האחרות, יש הררה בין הקבוצות ומה שמאפיין אותה הוא חוסר אמפטייה. תושבי עמנו? אין שום אמפטייה למה שעובר עליהם, את מי זה מעניין. אין לנו שום אמפטייה גם לילדים עניים. אנחנו משוטטים והקבוצה הנגדית היא האויב שלנו ובמצב כזה אין אמפטייה."

הסיבה השנייה לירידה באמפטייה בחברה, כך פסטרניק, טמונה "במציאות הישראלית שידעה הרבה אסונות, מלחמות, אובדן, פיגועים ומצבים מאוד קשים. הפכנו להיות חסינים וזה גם גורם לנו לפחות אמפטייה. אולי חוסר האמפטייה הוא חוסן שמאפשר לישראלים להמשיך ולהתקיים בחברה הישראלית. במקביל, הישראלים מרווחים על רמות גבוהות של אושר, ושני הנתונים הללו הולכים יחד. אנחנו שונאים את הקבוצה האחרת וכשקורה אסון, אין לנו שום אמפטייה כלפיה ולכן אנחנו מאושרים יותר, האינדיבידואליות טובה לנו. מה שקורה ברמת אמותיי הוא החשוב ביותר, ואין בלתו. "האמפטייה מתרכזת בתוך הקבוצה שאליה אנחנו משתייכים. אמנם גם בתוך קבוצת ההתייחסות שלנו, סף האמפטייה שלנו פחת, אבל אנחנו רואים שם יותר גילויים של אמפטייה התנהגותית מאשר בכל מקום אחר."

פיוני עמונה ב-2006. "אין שום אמפתיה למה שעובר עליהם, את מי זה מעניין", אומרת פסטרנק

זמן תגובה: חצי שנייה

אמפתיה, נקדים ונאמר, היא תהליך רגשי ושכלי שבו אדם קולט ומבין, במידה מסוימת, את הוולת ואת תחושותיו וקשיו, ולעיתים גם מגיב ופועל בהתאם. היכולת הזו, לשים עצמך בנעליים של אחר, מתחילה להתפתח כבר בגיל הרך. אחת התגליות המדעיות החשובות ביותר בהבנת האמפתיה נרשמה בשנות ה-80 באיטליה. המדען פרופ' ג'אקומו ריוולטי וצוות חוקריו מאוניברסיטת פארמה גילו את מה שהוא כינה "ניורוני מראה" במוח, כלומר את המערכת שמאפשרת לנו לשים עצמנו בנעליים של אחרים. הגילוי נעשה אצל קופים, ומערכות דומות התגלו בהמשך אצל בני אדם. ריוולטי עצמו, אגב, סבור כי המשמעות הגדולה של תגליתו אינה מרעית אלא פילוסופית: הרעיון שבני האדם אגואיסטים מטבעם אינו נכון מבחינה פיזיולוגית.

פרופ' סימון שמאי-צורי, נירופסיכולוגית מהחוג לפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה, החוקרת את הבסיס המוחי של רגש והתנהגות חברתית, מספרת כי בשנים האחרונות מחקרים מבחינים בין שני סוגי אמפתיה: זאת הרגשית, שעוזרת לנו לחוות את הרגש של האחר – למשל, לחוש עצב כשאנחנו רואים שמישהו אחר עצוב; וזאת הקוגניטיבית, כלומר היכולת שלנו להבין מצב של מישהו אחר, בלי בהכרח לחוות אותו. "עשינו ניסויים עם אוכלוסיות שונות וראינו שאכן יש אורחים שונים במוח שאחראים על המערכות הנפרדות הללו", היא מסבירה. "אפשר לחוות אמפתיה רגשית בלי קוגניטיבית, ולהפך. לאנשים עם פגיעות ראש, למשל, יש ליקויים ביכולת לחוות אמפתיה רגשית, אבל אין להם קושי לבטא אמפתיה קוגניטיבית".

מחקר ישראלי שפורסם לאחרונה חושף שתי נקודות מרתקות: הראשונה היא כי אמפתיה היא דבר מולד בבסיסו, והשנייה היא כיצד הסכסוך הישראלי-ערבי משפיע על התגובה האמפתית בקרב בני נוער משני העמים. המחקר, שנערך על ידי ד"ר יוני לוי וצוות חוקרים במעבדתה של פרופ' רות פלדמן, חוקרת במחלקה לפסיכולוגיה ובמרכז גונדה לחקר המוח באוניברסיטת בר אילן, גילה כי המוח מגיב למצוקה או לכאב של אדם אחר באופן אוטומטי וליתר דיוק – בתוך חצי שנייה בלבד. "זהו התגובה הראשונית והאוטומטית של

במוחיו האמפטיה

להיכנס לנעלי של האחר

האמפתיה, הבסיס המוחי של התהליך", מסבירה פלדמן. "החלק הזה, שבו אנחנו קולטים את המצוקה של האחר בתוך חצי שנייה, זהה אצל כולם. אחריו מגיע שלב שמתרחש בחלקים הגבוהים והמתקדמים יותר של המוח, שבו האמפתיה מובנת על בסיס הקשרים, חוויות עבר ועמדות, ועל סמך המידע הנוסף, היא מיתרגמת לפעולה. כל התהליך, גם החלק האוטומטי וגם העיבוד שלו, אורך כשנייה אחת, שכסופו אדם יגיב באופן אמפטי או לא אמפטי לאדם אחר".

כלומר, יש שלב שניתן לעבוד עליו ולשפר אותו.

"שלב העיבוד הגבוה פתוח יותר להשפעות חיצוניות, לדעות קדומות ולהכניה חברתית. הוא לא קורה בתהליך אוטומטי ואפשר לשנות ולעצב אותו". במחקר השתתפו כ-80 בני נוער מירשאל, ערבים ויהודים, משכבות אוכלוסייה שונות. הם עברו סריקות מוח לאחז שהוצגו בפניהם תמונות המראות מצבי כאב לרמיות משני העמים. כשלב הראשון, כאמור, חלה התערבות אמפתית אוטומטית כלפי כל הרמיות שהוצגו.

בשלב השני, לדברי פלדמן, "זוהתה פעילות מוגברת של מנגנוני האמפתיה אצל הנבדקים רק כשהדמות המוצגת הייתה מבני עמו של הנבדק, ולא נצפתה כל תגובה לכאב של בני עמ אחר. המוח כמו משתק את תגובת האמפתיה האוטומטית, כאשר הובן שהאדם הסובל הוא בן העם האחר. תגובת ה'השתקה' של האמפתיה האוטומטית התרחשה הן בקרב ערבים והן בקרב יהודים". עם הזכחה מדעית כזאת ביד, פלדמן בכל זאת מציגה את מחצית הכוס המלאה. "אנחנו מקווים שמצב זה ניתן לשינוי באמצעות התערבות יוזמת המגבירות הידידות ומפגשים בין-אישיים בין בני נוער משתי הקבוצות". שחקן מפתח נוסף בכל הקשור לבסיס הפיזיולוגי של האמפתיה הוא ההורמון אוקסיטוצין, שאותו חוקרת פלדמן כבר שנים, והוא מופרש ברמות שונות אצל כל אדם. במחקרים, אגב, כבר התברר שהוא מופרש ברמה זהה אצל נשים ואצל גברים. "זהו הורמון עתיק מאוד שידוע כמגביר את האמפתיה, ועומד בבסיס היכולת שלנו להתקשר ולהאזין את האנשים שקרובים לנו. בו זמנית, הוא גם מביא להגברת האתנוצנטריות. אנשים הופכים מחוברים יותר לקבוצה שלהם, אבל מתברלים מקבוצות אחרות, יותר שונאים ורים ומאמצים גישות פשטניות".

האם אפשר ללמד אמפתיה?

יום ראשון בבוקר, מכללת סמינר הקיבוצים בתל אביב. 25 סטודנטיות להוראה (וסטודנט אחד, כולן בדרך להיות מורות בבתי ספר יסודיים, עובדות על חינוך יכולות האמפתיה שלהן. זה קורה במרכז לאמפתיה

"אולי חוסר האמפתיה הוא חוסן שמאפשר לישראלים להמשיך ולהתקיים בחברה הישראלית", אומרת ד"ר רחל פסטרנק מהמכללה למינהל. "במקביל, הישראלים מדווחים על רמות גבוהות של אושר, ושני הנתונים הללו הולכים יחד. אנחנו שונאים את הקבוצה האחרת וכשקורה אסון, אין לנו שום אמפתיה כלפיה"

"זוהתה פעילות מוגברת של מנגנוני האמפתיה אצל הנבדקים רק כשהדמות המוצגת הייתה מבני עמו של הנבדק, ולא נצפתה כל תגובה לכאב של בני עמ אחר", אומרת פרופ' רות פלדמן מבר אילן. "המוח כמו משתק את תגובת האמפתיה האוטומטית, כאשר הובן שהאדם הסובל הוא בן העם האחר"

בחינוך ובחברה, שהוקם במכללה לפני פחות משנה. לדברי ד"ר אורית שלוינסקי, מנהלת המרכז, זהו המקום היחיד באקדמיה בישראל שבו קיים מרכז שכוון, שנותן את שירותיו הן לסטודנטים ולסגל המכללה והן לצוותים מחוצה לה, "שבאים לתרגל פרקטיקות של אמפתיה – לא רק בין מורים לתלמידים, אלא גם בין מורים לבין עצמם, בין מורים למנהלת ובין מורים להורים". השיעור היום, בשיטה של סימולציות, עוסק בניהול יום הורים ובהתמודדות מול התלמידים במהלכו ולא פחות חשוב מכך, מתברר, גם עם הוריהם הרעניים. "ההתמודדות מול ההורים זה אחד הדברים שהכי מפחידים את הסטודנטים", אומרת המדריכה הפרגוגית גבי לנדלר-פרדו. "היום ההורים אסרטיביים ולא צפויים. זו מיומנות שאי אפשר ללמד אותה, אבל אפשר לפחות לתת כלים – אם יש הורה שתוקף אותך, מה את עושה ומה את אומרת".

אנחנו גורסים שאמפתיה זה שריר שצריך לאמן ולהביא למודעות", שלוינסקי מוסיפה. "מורה צריך לדעת להשתות את רגשותיו, לשים אותם בצד, להיכנס לנעליו של האחר ולסייע לו. בית ספר הוא ארגון בלתי צפוי ובלתי מתוכנן מבחינת הסיטואציות האנושיות שמתרחשות בו, וצריך להקנות למורים כלים ומיומנויות".

יש כיום פחות אמפתיה במערכת החינוך לעומת העבר?

"אנחנו מזהים שהיא חסרה, כי הרגשות עולים לשמיים מהר מאוד וכל צד נשאר פגוע במקום שלו. הגבולות התערערו ונוסף לכך, גם מערכת הציפיות של ההורים מבית הספר השתנתה. ההורים עסקים, טרודים, עובדים שעות ארוכות ויש להם דרישות אחרות מבית הספר".

אל חדר הסימולציה נכנסות שלוש סטודנטיות שמקבלות תפקידים שונים: מורה, ילדה בכיתה ב' ואמה. החדר מאובזר בקיר וכוכית חד כיוונית; דוגמת חדר יוקריות, למטרת איתנות מקסימלית; מבחוח אפשר לשמוע ולראות מה קורה בחדר, אבל מי שמקיים את הסימולציה לא יכול לראות את מי בוחנות את תפקודה של הסטודנטית-מורה בכמה זוויות: שפת גוף, טון דיבור, עד כמה המורה מתייחסת למה שנאמר לה ומוצאת פתרונות לבעיות שעלו, האם היא נינוחה ונעימה או תוקפנית, האם מתנהגת שיח או שהיא מקריאה מהדף.

"אנחנו מצפים שתהיה הקשבה פעילה", מבהירה לנדלר-פרדו. "כדי לנהל יום הורים נדרשות מיומנויות של נעימות, נינוחות, הקשבה. המורה צריך לצייר תמונה של הילד בצורה המיטבית ביותר שתהיה אפקטיבית עבורו, שתסייע לו להבין את המצב שלו ומה הוא יכול לעשות כדי להשתפר, ולדעת לענות על שאלות ההורים". ואלה יש למקביר, גם בסימולציה: הסטודנטית-אימא פחות מתעניינת בציונים ומתרכזת בטענות על התחום החברתי. "מה שמעניין אותי לשאול", היא אומרת למורה, "הוא האם הבת שלי מקבלת מהילדים את אותו יחס טוב שהיא נותנת להם? בחורשיים

פרופ' רות פלדמן: "יותר שונאים זרים ומאמצים גישות פשטניות"

ד"ר פסטרנק: "גם בתוך קבוצת ההתייחסות סף האמפתיה פחת"

פרופ' שמאי-צורי: "אפשר לחוות אמפתיה רגשית בלי קוגניטיבית, ולהפך"

בונים דיאלוג

גם בסדנאות לזוגות לומדים כיצד "לאמן את שריר האמפתיה"

לא רק מורי העתיד מנסים לפתח את יכולות האמפתיה שלהם; סדנאות ברחבי הארץ מנסות לעשות זאת גם בחיק המשפחה. בסדנאות לזוגות בשיטת אימגו, למשל, המתקיימות במשך יומיים ומחצה, לומדים בני זוג איך להיות אמפתיים זה לזו. האימגו הבינלאומי מבוסס על שיטת טיפול שפיתח הפסיכולוג האמריקאי ד"ר הארוויל הנדריקס בשנות ה-80, הרואה את מהותו ואת הווייתו של האדם ביכולתו להיות בקשר. על-פי שיטה זו, בניית היכולת להיות אמפתיים לאנשים הקרובים ביותר - בני הזוג והילדים, היא אחת מאבני היסוד לאינטימיות ולהצלחת הקשר.

"להיות אמפתי בקשר, זה אומר להיות מסוגלים לצאת מהעולם שלנו ולחצות את הגשר לעולם של האחר", מסבירה ליאורה גרינהאוס, מטפלת זוגית בכירה, מנחת סדנאות ויו"ר משותף של עמותת אימגו בישראל. "זה לא מסתכם בכך. השאיפה היא גם לתת לאדם שנמצא מולי את ההרגשה שאנחנו איתו, כי מה שייתן לאדם את ההרגשה הטובה היא ההבנה האמפתית למצבו. חיזוק האמפתיה מפחית שימוש בתקשורת שלילית בקשר".

עד כמה זה קשה, להיות אמפתי?

"אחד הדברים הקשים לנו בקשר הוא השונוות שלנו מהאחר. התוצאה לעיתים קרובות היא מאבקי כוח על השונוות, לעומת השאיפה הסימביוטית שבן הזוג שלנו תמיד יבין אותנו ויראה אותנו. אם לא נסביר לו מה קורה לנו, הוא לא תמיד יידע, ובכל זאת אנחנו מתאכזבים בקלות רבה כשהוא לא מבין אותנו. מעבר לכך, כשאין לנו תחושה אמפתית מבן הזוג, גם לא נחשוף את עצמנו בפניו. במצבים של קונפליקט, ההבנה האמפתית מאותגרת מאוד ואנחנו מאבדים אותה במהירות, למרות שזה בדיוק הזמן שבו בן הזוג שלנו צריך את ההבנה שלנו".

תני דוגמה לכלי שנלמד במסגרת השיטה במטרה להיות יותר אמפתי.

"אנחנו בונים דיאלוג כדי לאמן את שריר האמפתיה. בן הזוג ששמע את התסכול והתחושות של בת זוגו, למשל, משקף אותם בפניה. מה שבעיקר מאתגר את האמפתיה זו היכולת לאושש את השני, גם אם איננו בהכרח מסכים איתו, ולהבין גם מה אני למד על עצמי מכך. התרגול של האישוש הוא ברמה הקוגניטיבית של עצם ההבנה, ובמקביל מתרגלים את האמפתיה הרגשית. המטרה היא לבנות כר אמפתי רחב".

וינבורג וגבי לנדל-פרדו עם הסטודנטיות במרכז לאמפתיה. תרגול באמצעות סימולציות

ד"ר יהודית וינבורג, רקטור מכללת סמינר הקיבוצים ומי שייסדה את המרכז לאמפתיה, מבהירה שאמפתיה היא "פרקטיקה, דרך חיים. זה לא משהו שיש למורה ויכול להיעצר בגבולות הכיתה. עם זאת, אנחנו כל הזמן מחפשים פרקטיקות חדשות כדי לאמן את האמפתיה במסגרת מורים"

"אמפתיה היא לב-לבה של היזמות", אומרת ד"ר סיווני שירן מהמרכז הבינתחומי. "חברות סטארט-אפ רבות קמות כדי לפתח מוצר שמטרתו לענות על צורך אמיתי באוכלוסייה בצורה חדשה וטובה, ולכן צריך להבין את אותה אוכלוסייה. הפיתוחים הכי מוצלחים נולדו מתוך אמפתיה"

תרבות עבודה אמפתית. בדירוג 2016, שהתפרסם לפני שבועות מספר, נבחרה פייסבוק לחברה האמפתית בעולם עם הציון העגול 100. גוגל הגיעה למקום השני ולינקדאין למקום השלישי. שלא במפתיע, מרבית מהחברות שכבשו את המקום הראשון, הן חברות טכנולוגיה. חברות נפט וגז וחברות מוצרי צריכה התגלו כהכי פחות אמפתיות. "מחקרים בעולם מלמדים שלאמפתיה בארגונים יש תוצאות חיוביות רבות", אומרת ד"ר סיווני שירן, ראש תחום פיתוח מנהיגות בבית הספר אריסון למנהל עסקים במרכז הבינתחומי הרצליה, פסיכולוגית קלינית ויועצת ארגונית. "יש קורלציה הדוקה מאוד בין רגשות חיוביים בעבודה לבין תרומת העובד לארגון, רמת המעורבות והתפקוד שלו, רמת הסיוע שלו לקולגות ואפילו האיכות של עבודת הצוות. בחברה המדגישה את הקשב לעובדים יש יותר מחויבות, ביטחון ושיח פתוח. לעומת זאת, אם מנהל אינו אמפתי לעובדיו, יש קורלציה גבוהה לכך שעובד ירגיש פחות מעורב ומחויב, דבר שיביא לירידה בביצועיו ואף יעורר מחשבות על מעבר לתפקיד אחר או לארגון אחר".

מנהלים היום יותר מודעים לחשיבות של אמפתיה כלפי העובדים?

"המודעות לחשיבות של אמפתיה בהחלט גוברת והולכת, אם כי עדיין לא הגענו למצב שבו יש מספיק אימון למנהלים בנושא הקשבה אמפתית. אם פעם מנהלים הלכו לסדנאות שעסקו באמנות השכנוע, היום מורגשת הפניות לסדנאות הקשבה פעילה ואמפתית. עובדים רבים מתפקדים היום בסביבת עבודה לחוצה ורוויה באי ודאות. מנהלים מבינים שכדי להתמודד עם הלחץ, צריך להעניק לעובדים תחושה של מקום מפלט שאליו הם יוכלו לפנות ולקבל הקשבה אמפתית. מחקרים רבים מראים שעל-ידי כך עובדים וארגונים מגבירים את חוסנם ותפקודם".

מעבר לכך, סבורה שירן, "ההשפעה של אמפתיה באה לידי ביטוי גם בעבודה מול לקוחות. אמפתיה היא לב-לבה של היזמות; חברות סטארט-אפ רבות קמות כדי לפתח מוצר שמטרתו לענות על צורך אמיתי באוכלוסייה בצורה חדשה וטובה, ולכן צריך להבין את אותה אוכלוסייה. הפיתוחים הכי מוצלחים נולדו מתוך אמפתיה".

תחום אחר שאליו מחלחלת ההבנה שאמפתיה

האחרונים לא באו לבקר אותה, אף אחד גם לא התקשר כשהייתה חולה. מה זה צריך להיות?".

ד"ר יהודית וינבורג, רקטור מכללת סמינר הקיבוצים ומי שייסדה את המרכז לאמפתיה יחד עם עמיתתה ד"ר איריס בקשי ברוש, מבהירה שאמפתיה היא "פרקטיקה, דרך חיים. זה לא משהו שיש למורה ויכול להיעצר בגבולות הכיתה. עם זאת, אנחנו כל הזמן מחפשים פרקטיקות חדשות כדי לאמן את האמפתיה במסגרת הכשרת מורים, מתוך תפיסה שכשמורה נכנס לכיתה, הוא תמיד פוגש משהו חדש, גם אם מדובר במורה מאוד מנוסה". אחת הפרקטיקות לחיזוק האמפתיה במרכז נקראת story café - "אני נותנת לך קפה, ספרי לי סיפור", מתארת וינבורג. "סטודנטיות מתאמנות בהקשבה פעילה, מתרגלות את זה, ונחשפות לעולם אחר. זה עוד מקום שבו מתאמנים על יצירה של אינטראקציות אמפתיות פוריות".

כמעט בלתי נמנע לדון באמפתיה בלי להזכיר את הדימוי של כניסה לנעלי האחר, ובסמינר הקיבוצים יישמו את הרעיון הלכה למעשה, בעקבות פרויקט דומה שהתקיים ברובאי ובתמיכתה של חברת נעלי תומס, שהוקמה לפני כעשור על-ידי בלייק מיקוסקי. במהלך טיול בארגנטינה ראה מיקוסקי ילדים עניים ויחפים, וייסד עסק חברתי שבמסגרתו בכל קנייה של זוג נעליים תורמת הרשת זוג נעליים לילדים נזקקים.

במוזיאון האמפתיה בסמינר הקיבוצים, שאותו מנהלת ורד גינבורג, קיימות 22 נעליים ייחודיות. הכינו אותן 11 זוגות מהמכללה, שכלל לא הכירו קודם לכן, וביניהם נשיאת המכללה פרופ' ציפי ליבמן, עובדי ניקיון, אנשי רכש, מזכירות, מרצים, מחסנאים וסטודנטיות. כל אחד מהם התבקש להיכנס לנעלי בן הזוג שלו לפרויקט, ולעצב נעל בדמותו. כדי לעשות זאת, כל אחד התבקש לענות על שלוש שאלות: מהו הקושי שלו? מה גורם לו אושר? ומה החלום שלו? הדיאלוג הקרוב הזה נמשך ארבעה חודשים, והתוצאות יוצגו בקרוב במוזיאון.

ומה קורה בעולם העסקים?

כיום, אין מחלוקת על כך שאמפתיה תורמת להצלחתם של ארגונים. המגזין "הארורד ביזנס ריווייו" אף מפרסם בשנתיים האחרונות מדרג אמפתיה, המנסה לבדוק אילו חברות השכילו ליצור

היא חלק בלתי נפרד מהצלחה הוא רפואה. אין דרך עדינה לומר זאת, אבל מטופלים כבר התרגלו לפגוש רופאים אנטיפתיים, שהאמפתיה רחוקה מהם והלאה. בשנים האחרונות מדברים במערכת הבריאות על כך שמטופלים של רופאים אמפתיים יחלימו מהר יותר, בין היתר, כי האמפתיה מביאה עמה תקווה.

בניסיון לייצר רופאים יותר אמפתיים, הדגש על היכולת הזאת ניתן כיום כבר מתהליך הקבלה ללימודי רפואה. "אמפתיה היא דבר חשוב מאוד אצל רופאים, והיא אחד המאפיינים שאנחנו מחפשים בקרב מועמדים שרוצים להיות רופאים. כבר יש קונצנזוס שהיא ממד חשוב", אומר פרופ' יניב אלמוג, מנהל היחידה לטיפול נמרץ פנימי במרכז הרפואי סורוקה, המשמש כיו"ר ועדת הקבלה בפקולטה לרפואה באוניברסיטת בן גוריון. "הערכה של מדרים לא קוגניטיביים, כלומר מאפייני אישיות, היא חלק חשוב מאוד בתהליך הקבלה והערכות המודעות לנושא מעמיקה והולכת".

איך אפשר לדעת אם המועמד שמולך יהיה בעתיד רופא אמפתי?

"יש לנו שאלון ממוחשב וראיון של כשעה עם שני אנשים שהם חברים בוועדת הקבלה, ואני מאמין שבשיחה הזאת ניתן לעמוד על מאפייני אישיות שונים, כולל היכולת האמפתית. גם במהלך תוכנית הלימודים מושם דגש רב על רכיבים שונים בתקשורת בין רופא למטופל. מול הייצוגים הקולנועיים של רופאים מרוחקים ונוקשים, מתרחשים היום תהליכי עומק ושינוי גישה. אמפתיה זה חלק מהסיפור".

● renen@globes.co.il

ד"ר שירן: "המודעות לחשיבות של אמפתיה בהחלט גוברת והולכת"

ליאורה גרינהאוס: "המטרה היא לבנות כר אמפתי רחב"